

Mitä tiedetään ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta, rahapeliongelmistä ja palveluihin hakeutumisesta Suomessa? Katsaus ajankohtaiseen tilanteeseen

Päälöydökset

- Tutkittua tietoa ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta, rahapeliongelmistä tai niiden vuoksi palveluihin hakeutumisesta Suomessa on hyvin vähän.
- Suomessa asuva ulkomaalaistaustainen aikuisväestö pelaa rahapelejä muuta väestöä vähemmän. Maaryhmittäisissä tarkasteluissa on tunnistettavissa taustamaaryhmiä, joissa rahapelaaminen ja riski rahapeliongelmiin on muita suurempi.
- Ulkomaalaistaustaiset nuoret, erityisesti pojat, pelaavat rahapelejä suomalaistaustaisia vertaisiaan enemmän.
- Rahapeliongelmissa auttavissa palveluissa kohdetaan ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, vaikka he todennäköisesti hakeutuvat suomalaistaustaisia heikommin avun ja tuen piiriin.
- Ulkomaalaistaustaisten rahapelaamisesta ja rahapeliongelmistä tarvitaan lisää tietoa. Tietoa tarvitaan muun muassa palvelutarpeiden tunnistamiseksi ja palvelujen suunnittelemiseksi.

Tämän Tutkimuksesta tiiviisti -katsauksen tarkoituksena on tuottaa lukijalle ajankohtainen tilannekuva Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta ja rahapeliongelmistä sekä niiden vuoksi palveluihin hakeutumisesta viimeaikaisimman tiedon valossa, ja erilaisia tietolähteitä tarkastelemalla. Samalla tunnistetaan tiedon puutteet. Lopuksi keskustellaan tunnistettuihin tiedontarpeisiin vastaamisesta ja tiedon merkityksestä rahapeliongelmiin työssänsä kohtaavien ammattilaisten kannalta. Ammattilaisilla on keskeinen rooli rahapelaamisen puheeksiotossa ja rahapeliongelman tunnistamisessa. Aikaisempaa tilannekatsausta aiheesta Suomessa ei tiettävästi ole tehty.

Ulkomaalaistaustaisten määrä Suomessa on kasvanut viime vuosikymmeninä, ja Tilastokeskuksen mukaan maan koko väestöstä joka kymmenes eli noin 550 000 henkilöä on vieraskielistä (Tilastokeskus, 2024). Tilastokeskus määrittelee ulkomaalaistaustaiseksi henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ne ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa väestötietojärjestelmässä. Ulkomaalaistaustaisten suurimmat taustamaaryhmät Suomessa ovat entisen Neuvostoliiton alueet, Viro, Irak ja Somalia (Tilastokeskus, 2024).

Tässä katsauksessa termillä ulkomaalaistaustainen viittaamme muualla kuin Suomessa syntyneisiin henkilöihin ja heidän jälkeläisiinsä. Viitatessamme kirjallisuuteen, käytämme termiä, jota kyseisessä tietolähteessä on käytetty.

Rahapelaaminen ilmiönä Suomessa

Suomessa rahapelaaminen on yleistä. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamassa *Suomalaisten rahapelaaminen* -väestötutkimuksissa on tarkasteltu 15–74-vuotiaiden Manner-Suomessa asuvien rahapelaamista. Tuoreimman vuonna 2024 julkaistun tutkimusraportin mukaan 70 prosenttia suomalaisista oli pelannut rahapelejä tutkimusta edeltävän vuoden aikana. Väestötasolla luku vastaa lähes neljää miljoonaa suomalaista. Suosituimpiin rahapeleihin lukeutuvat lottopelit, arpapelit sekä raha-automaattipelit. Rahapelaaminen internetissä on yleistynyt tasaisesti ja runsas kolmannes tutkimukseen vastanneista pelasi rahapelejä myös internetissä. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2024.)

Väestötutkimuksen vastaajista 4,2 % pelasi kohtalaisen riskin tai ongelmapelaamisen tasolla. Tämä tarkoittaa 151 000 henkilöä. Rahapelejä alhaisen riskin tasolla pelaavia oli 9 % (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2024.) Riskitason rahapelaaminen tarkoittaa pelaamista, josta

aiheutuu yksittäisiä haittoja, ja se edeltää usein rahapeliongelman kehittymistä ja vakavampia haittoja.

Rahapelihaitoilla viitataan vakavuudeltaan ja kestoaltaan erilaisiin rahapelaamisesta aiheutuviin terveydellisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin. Terveydelliset haitat ilmenevät esimerkiksi uniongelmina, ahdistuneisuutena ja masentuneisuutena sekä voimakkaina syyllisyyden ja häpeän kokemuksina. Pelaamalla velkaantuminen puolestaan on esimerkki taloudellisesta haitasta. Ihmissuhdehaitat, kuten riidat ja erimielisyydet kotona ja työelämässä, eristäytyneisyys ja syrjäytyminen ovat runsaalle rahapelaamiselle tyypillisiä sosiaalisia haittoja. Yhteiskunnan tasolla haitat tulevat esiin muun muassa terveys- ja sosiaalipalvelujen käytössä, talous- ja velkaneuvonnassa, lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, lastensuojelutyössä sekä järjestyksenpidon ja oikeuslaitoksen tasolla (rahapelaamiseen liittyvät rikokset, oikeudenkäynnit jne.). (Raisamo, 2021).

Kulttuurisen taustan merkitys rahapelaamisessa

Yhteiskunnassa vallitseva rahapelikulttuuri ja sen kautta välittyvät arvot, normit ja asenneilmasto vaikuttavat rahapelaamisen kokemuksiin ja yleiseen suhtautumiseen rahapelaamista kohtaan. Suomeen ulkomailta muuttavien lähtömaissa rahapelikulttuuri voi olla hyvinkin erilainen kuin Suomessa. Joissakin kulttuureissa ja uskonnollisista syistä rahapelaaminen on kiellettyä, ja joissakin maissa se on puolestaan yleisesti hyväksyttyä viihdettä ja ajanvietettä (Järvinen-Tassopoulos, 2022).

Suomalaista rahapelikulttuuria luonnehtivat rahapelaamisen sallivuus ja normaalius. Rahapelit näkyvät arjen ympäristöissä monin tavoin. Esimerkiksi rahapeliautomaatteja on sijoitettuna kauppoihin, kioskeihin ja huoltoasemille. Rahapeliautomaatteja on sijoitettu suhteellisesti enemmän alueille, joilla asuu heikommassa sosiaalisessa asemassa olevia. (Selin ym., 2024.) Huomionarvoista on, että näillä alueilla asuu usein myös enemmän ulkomaalaistaustaista väestöä. (Wardle ym., 2019.)

Ulkomaalaistaustaisten rahapelaamista on kansainvälisesti tutkittu jonkin verran ja näiden tutkimusten perusteella tiedetään, että ulkomaalaistaustaiset pelaavat rahapelejä vähemmän kuin yleisväestö. Samanaikaisesti näyttää kuitenkin siltä, että he kokevat suhteellisesti enemmän haittoja ja ongelmia rahapelaamisesta. (esim. Wardle ym., 2019; Okuda ym., 2016.) Tämän on arveltu johtuvan muun muassa heikommasta sosioekonomisesta asemasta, maahanmuuttoon liittyvistä tekijöistä, kuten akkulturaatiostressistä, rahapelien helpposta saatavuudesta sekä pienituloisuuteen kytkeytyvästä taloudellisesta ahdingosta. (esim. Wardle ym., 2019; Okuda ym., 2016.) Osa ulkomaalaistaustaisista työskentelee matalapalkka-aloilla, mikä voi osaltaan vaikuttaa rahapelien houkuttelevuuteen rahanhankinnan keinona. Puutteet kielitaidossa voivat vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten henkilö ymmärtää rahapelaamisen mekanismeja. (Bramley & Manthorpe, 2020.) Myös rahapelimainontaa saatetaan kohdistaa ulkomaalaistaustaiselle väestönosalle (ks. Wardle ym., 2019).

Näin tutkimus tehtiin:

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa mitä tutkimustietoa ja muuta tietoa ulkomaalaistaustaisten rahapelaamisesta ja rahapeliongelmista on Suomessa viime vuosina tehty?

Tiedonhaku kohdistui vuosina 2020–2024 julkaistuihin tietoihin aiheesta.

Aineistoa haettiin elektronisista tietokannoista ja -lähteistä sekä manuaalisesti perehtymällä löydettyjen julkaisujen lähdeluetteluihin.

Rahapelaaminen saatetaan nähdä myös eräänlaisena kotoutumisen keinona, vaikka samanaikaisesti se voi aiheuttaa osalle ihmisistä vakavia haittoja (Wardle ym., 2019). Erään yhdysvaltalais tutkimuksen mukaan 2. ja 3. polven maahanmuuttajat pelaavat enemmän rahapelejä kuin 1. sukupolven maahanmuuttajat (Wilson ym., 2015). Ongelmallisen rahapelaamisen puolestaan on havaittu olevan yleistä itäaasialaisissa ryhmissä ja vähiten yleistä latinalaisamerikkalaisissa ryhmissä (Okuda ym. 2016).

Lopuksi on todettava, että ulkomaalaistaustainen väestö on hyvin moninainen joukko eikä heistä voi puhua yksiselitteisesti haavoittuvana ryhmänä. Suomessa tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet suuriakin eroja esimerkiksi sairastavuudessa, elintavoissa ja sosioekonomisessa asemassa eri ulkomaalaistaustaisten maaryhmien välillä sekä yleisväestöön verrattuna (Eid & Castañeda, 2023). Rahapeliongelman osalta Suomesta tiedetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon päihde-ehdoissa asioinneissa todennäköisyyttä rahapeliongelmaan lisää muu syntymämaa kuin Suomi (Kuussaari & Heiskanen, 2023). Nuorilla aikaisemmat tutkimukset ovat puolestaan tunnistaneet eroja rahapelaamisen yleisyydessä suomalaistaustaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä rahapelaamisen ollessa yleisempää maahanmuuttajataustaisilla nuorilla (Räsänen ym., 2016; Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2017).

Aineisto ja menetelmät

Tässä katsauksessa keskitymme vuosina 2020–2024 raportoituihin tietoihin Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta ja rahapeliongelmista sekä niiden vuoksi palveluihin hakeutumisesta. Tutkimuskysymyksenä on: mitä tutkimustietoa ja muuta tietoa ulkomaalaistaustaisten rahapelaamisesta ja rahapeliongelmista on Suomessa viime vuosina tehty?

Lähdeaineistoina hyödynsimme monipuolisesti erilaisia tietolähteitä. Tietolähteillä viittaamme sekä tieteelliseen että ei-tieteelliseen kirjallisuuteen: tutkimusartikkeleihin ja raportteihin, selvityksiin, opinäytetöihin, tilastoihin sekä muihin aiheen kannalta relevantteihin tiedon lähteisiin. Tavoitteenamme oli rakentaa ajankohtaista tilannekuvaa aiheesta. Sisällöllisesti etsimme lähteitä, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen, ja joissa kuvattiin ulkomaalaistaustaisen väestön ja/tai sen eri osaryhmien rahapelaamista ja/tai rahapeliongelmaa, ja joiden tutkimuskontekstina oli Suomi.

Katsauksen aineisto valikoitiin ei-systemaattisesti elektronisista tietokannoista ja -lähteistä (PubMed, Julkari, Tiedejatutkimus.fi-portaali, Google Scholar) sekä manuaalisesti perehtymällä julkaisujen lähdeluetteluihin. Lisäksi kävimme läpi rahapeliongelmassa auttavien palveluiden verkossa julkaisemia raportteja. Näiden lisäksi teimme vielä erillishaut seuraavien tiedelehtien arkistoihin: Yhteiskuntapolitiikka, Janus, Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti. Hakuja tehtiin erilaisilla hakusanayhdistelmillä. Päähakusanoiksi muodostuivat maahanmuuttaja, ulkomaalaistausta, rahapelaaminen, rahapeliongelma ja näiden englanninkieliset vastineet.

Aineistonhaku toteutettiin keväällä 2024. Haut kohdennettiin suomen- ja englanninkielisiin julkaisuihin, ja ajallisesti haut rajattiin vuosiin 2020 (tammikuu)–2024 (maaliskuu), jotta tieto olisi mahdollisimman ajankohtaista.

Varsinaisen aineistonhaun toteutuksen jälkeen ja tämän katsauksen kirjoittamisen loppuvaiheessa täydensimme tuloksia vielä yhdellä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tuoreella tutkimusartikkelilla. Lisäksi rahapeliongelmiin tarkoitettun valtakunnallisen digitaalisen palvelukokonaisuuden – Peluurin – tilastoista saimme tietoa palveluun yhteyttä ottaneiden ulkomaalaistaustaisten lukumäärästä. Tämän tiedon saimme erillispyyntönä Peluurin yksikönpäälliköltä, ja täydensimme tuloksia tältä osin.

Tulokset

Edellä kuvatun tiedonhaun prosessin tuloksena löysimme ainoastaan viisi aiheen kannalta relevanttia tietolähdettä. Näistä kaksi oli kansainvälisiä vertaisarvioituja tiedejulkaisuja (Marionneau & Järvinen-Tassopoulos, 2023; Raitasalo ym., 2024), yksi tieteellinen tutkimusraportti (Kuusio ym., 2020), yksi opinnäytetyö (Belchenko, 2021) ja yksi rahapeliongelmissa auttavien palveluiden tilastoista ja toiminnasta koottu yhteenvetoraportti (Heiskanen & Nevalainen, 2020). Rahapeliongelmissa auttavista palveluista koottua tietoa täydensimme vielä erillisellä sähköpostitiedonannolla saaduilla lisätiedoilla.

Olemme tiivistäneet taulukkoon 1 löytämiemme tietolähteiden päätulokset, minkä jälkeen käymme niiden löydöksiä yksityiskohtaisemmin läpi seuraavissa kappaleissa. Tietolähteet olivat hyvin eritasoisia ja tästä syystä tuloksia ja tietolähteitä ei vertailla keskenään.

Taulukko 1. Katsaukseen sisällytetyt tietolähteet ja päätulokset tiivistetysti.

Tekijä(t)	Tietolähteen kuvaus	Päätulokset
Belchenko, 2021	Laadullinen opinnäytetyö, jossa aineisto kerätty verkkokyselyllä venäjänkielisiltä Suomessa asuvilta henkilöiltä (n=116).	Osallistujista suuri osa oli kohdannut rahapeliongelmaa joko itse tai läheisenä. Vastaajat kokivat, että avun hakeminen olisi todennäköisempää, jos apua tai materiaaleja olisi saatavilla venäjäksi.
Heiskanen & Nevalainen, 2020	Peliklinikan 10-vuotisraportin tilastoliite, jossa raportoitu asiakkaiden ulkomaalaisuudesta tai vieraskielisyys.	Rahapeliongelmissa auttaneen Peliklinikan avohoitoon tai Peli Poikki -ohjelmaan hakeutuneista verrattain pieni osa on ollut ulkomaalaistaustaisia.
Kuusio ym., 2020	Kyselytutkimus, jossa kohdejoukkona Manner-Suomessa asuvat työikäiset 18–64-vuotiaat ulkomailta syntyneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt.	Ulkomaalaistaustaisista 35 prosenttia oli pelannut rahapelejä tutkimusta edeltäneen vuoden aikana. Miehet pelasivat rahapelejä selvästi naisia enemmän. Eniten rahapelejä pelasivat Viro- ja Aasia-ryhmään kuuluvat miehet.
Marionneau & Järvinen-Tassopoulos, 2023	Laadullinen tutkimus, jossa aineisto kerätty verkkokyselyllä venäjänkielisiltä henkilöiltä, jotka pelaavat rahapelejä (n=26) sekä haastatteluilla rahapelaavien henkilöiden perheenjäseniltä (n=3).	Venäjänkieliset katsoivat, että rahapelaaminen on Suomessa erittäin normalisoitunutta, ja että rahapelihaittojen ehkäisyssä tulisi puuttua tähän. Lähes kukaan osallistuneista ei ollut hakenut apua, vaikka oli kokenut haittoja rahapelaamisen vuoksi.

Raitasalo ym. 2024	Valtakunnallinen kouluterveyskysely, jossa aineisto on kerätty 14-16-vuotiailta (n=238,939)	Viikoittainen rahapelaaminen oli todennäköisempää ulkomailla syntyneillä nuorilla, erityisesti pojilla sekä niillä nuorilla, joiden vanhemmat olivat syntyneet ulkomailla verrattuna suomalaistaustaisiin nuoriin.
--------------------	---	--

Syntyperä ja sukupuoli merkityksellisiä rahapelaamisessa

Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa

-tutkimuksen (Kuusio ym., 2020; taulukko 1) rahapelaamista koskevista tuloksista ilmeni, että ulkomaalaistaustaisesta aikuisväestöstä 35 prosenttia oli pelannut rahapelejä tutkimusta edeltäneen vuoden aikana. Maaryhmittäisissä tarkasteluissa Viro-ryhmään kuuluvilla rahapelien pelaaminen oli yleisempää (46 %) ja Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla puolestaan vähäisempää (27 %) kuin ulkomaalaistaustaisilla yhteensä. Miehet pelasivat rahapelejä selvästi naisia yleisemmin (44 % vrt. 27 %). Maaryhmien vertailussa sukupuolittain miesten rahapelaaminen oli yleisintä Asia-ryhmässä.

Tutkimuksesta ei voida tehdä suoria vertailuja valtaväestöön, mutta yleisesti voidaan todeta, että ulkomaalaistaustaisen aikuisväestön rahapelaaminen on suomalaistaustaista aikuisväestöä selvästi vähäisempää. Toisaalta tuloksista oli tunnistettavissa rahapelihaittojen näkökulmasta keskimääräistä suuremmassa riskissä olevia pelaajaryhmiä, joita olivat ulkomaalaistaustaiset miehet sekä maaryhmittäisessä tarkastelussa Viro- ja Asia-ryhmiin kuuluvat miehet.

Valtakunnallisen Kouluterveyskyselyn vuosien 2017, 2019 ja 2021 aineistoista julkaistun vertaisarvioidun tutkimusartikkelin (Raitasalo ym. 2024; taulukko 1) mukaan ulkomailla syntyneet nuoret, erityisesti pojat, pelasivat rahapelejä viikoittain suomalaistaustaisia nuoria enemmän. Suomalaistaustaisista pojista 7 % raportoi pelaavansa rahapelejä viikoittain, kun taas nuorten, joiden vanhemmat olivat syntyneet ulkomailla, vastaava luku oli 14,9 % ja ulkomailla syntyneiden nuorten osalta jopa 39 %. Tutkimuksessa havaittiin lisäksi, että päihteiden käyttö oli yhteydessä viikoittaiseen rahapelaamiseen nuorilla, ja erityisen vahva tämä yhteys oli ulkomailla syntyneiden nuorten kohdalla.

Venäjänkielisten kokemuksia rahapelaamisesta, rahapelihaitoista ja palvelujärjestelmästä

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Helsingin yliopiston yhteistyönä toteutettu *Venäjänkielisten kokemat rahapelihaitat Suomessa* -tutkimuksessa (Marionneau & Järvinen-Tassopoulos, 2023; taulukko 1) pureuduttiin Suomessa asuvien venäjänkielisten rahapelaamiseen, heidän kokemuksiinsa rahapelaamisesta ja rahapelihaitoista sekä suomalaisesta rahapeli- ja palvelujärjestelmästä.

Tulokset osoittivat, että venäjänkieliset kokevat rahapelaamisen voimakkaasti normalisoituneeksi ilmiöksi Suomessa. Heillä oli näkemystä siihen, miten rahapelihaittoja voisi pyrkiä ehkäisemään nykyistä

paremmin. Tutkimukseen osallistuneet venäjänkieliset ehdottivat, että hajasijoitettuja rahapeliautomaatteja ja rahapelimarkkinointia Suomessa vähennettäisiin tai poistettaisiin. He korostivat tiedon lisäämisen tärkeyttä rahapelihaitoista ja konkreettisenä esimerkkinä tiedon lisäämistä voittojen (epä)todennäköisyyksistä.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että käytännössä juuri kukaan venäjänkielisistä rahapelaajista ei ollut hakenut apua rahapelaamiseensa, vaikka he olivat kokeneet siihen liittyviä merkittäviäkin haittoja. Tutkimukseen osallistuneista venäjänkielisistä lähes puolella oli kokemuksia taloudellisista haitoista, syyllisyydestä ja häpeästä. Noin joka kolmas raportoi rahapelaamiseen liittyvistä veloista. Yleisiä olivat myöskin vottomuus, ahdistuneisuus ja stressi sekä rahapelaamisen aiheuttamat haitat läheisyydelle ja perhe-elämälle.

Edellä kuvatun tieteellisen ja vertaisarvioitun tutkimuksen lisäksi venäjänkielisten rahapelaamisesta löytyi hauissa myös yksi opinnäyte-työ (Belchenko, 2021; taulukko 1). Kyseissä tutkielmassa aineisto kerättiin venäjänkielisiltä Suomessa asuvilta henkilöiltä verkkokyselyllä (n=116). Aineisto analysoitiin laadullisella kuvailevalla analyysillä. Tulosten mukaan venäjänkielisistä osallistujista suuri osa oli kohdannut rahapeliongelmaa joko itse tai läheisenä. Ongelman yleisyydestä huolimatta heillä oli vähäinen tietoisuus rahapeliongelmaan saattavilla olevasta ammattiavusta. He kokivat, että avun hakeminen olisi todennäköisempää, jos apua tai materiaaleja olisi saatavilla venäjäksi.

Ulkomaalaistaustaisia kohdataan rahapeliongelmissa auttavissa palveluissa

Peliklinikka oli pääkaupunkiseudulla vuosina 2010–2023 toiminut rahapeliongelmiin erikoistunut palvelukokonaisuus. Sen avohoidon asiakkaista 12 prosenttia oli vuosien 2010–2019 aikana ollut muuta kuin suomea tai ruotsia kotikielensä puhuvia (Heiskanen & Nevalainen, 2020; taulukko 1). Peluuri puolestaan on pelaajille, heidän läheisilleen sekä työssään pelihaittoja kohtaaville ammattilaisille suunnattu palvelukokonaisuus, joka muodostuu peliongelmiin keskittyvistä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluista. Palvelut toimivat valtakunnallisesti puhelimitse ja internetissä. Peluuriin yhteyttä ottavien henkilöiden mahdollista ulkomaalaistaustaa ei systemaattisesti ole selvitetty, mutta se on kirjattu ylös tilanteissa, joissa se on tullut esille.

Peluuriin otti yhteyttä vuonna 2023 yhteensä 62 rahapelaajaa, joiden ulkomaalaistausta ilmeni yhteydenotossa. Tosiasiallisesti heitä on todennäköisesti ollut enemmän. Näistä yhteydenottajista 83 % oli miehiä, kun taas valtaväestön yhteydentotoista miehiä oli 64 %. (Silvennoinen, 2024.) Peluurin Peli Poikki -ohjelma on 8 viikon terapia-ohjelma verkossa. Peli Poikki -ohjelmaan vuonna 2019 osallistuneista asiakkaista 5 % oli joko itse tai jompikumpi vanhemmista oli syntynyt muualla kuin Suomessa (Heiskanen & Nevalainen, 2020). Peli poikki -ohjelmaa tarjotaan ainoastaan suomen kielellä eikä se siten sovellu kaikille ulkomaalaistaustaisille avun tarvitsijoille.

Lopuksi

Tämän Tutkimuksesta tiiviisti -katsauksen tarkoituksena oli muodostaa lukijalle ajankohtainen (vuosilta 2020–2024) tilannekuva Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta ja rahapeliongelmista sekä niiden vuoksi palveluihin hakeutumisesta. Tarkastelumme osoitti, että aihetta ei ole Suomessa juurikaan tutkittu. Löydetyt harvalukuiset tiedon lähteet ovat hyvin eritasoisia. Tieto on luonteeltaan pääasiassa kuvailevaa. Aihepiiristä ei ole myöskään saatavilla säännöllistä seurantatietoa. Tiedon vähyydestä huolimatta aineistoista voidaan nostaa esiin useita pohdinnan arvoisia näkökohtia.

Havainto tutkimuksen vähäisyydestä ei ole uusi. Vuonna 2016 julkaisussa suomalaisen rahapelitutkimuksen bibliografiassa aihe tunnistettiin rahapelitutkimuksen yhdeksi katvealueeksi (Lintonen ym., 2016). Niin ikään vastaava tutkimuksellinen aukkokohta nostettiin esiin vuonna 2021 sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa rahapelihaittojen seuranta ja sen mittareita määritelleen työryhmän raportissa (Raisamo, 2021). Tarve aiheen tutkimiselle on ollut ja on siis yhä ilmeinen. Tietoa kaivataan yhtäältä ulkomaalaistaustaisten rahapelaamisesta ilmiönä, ja toisaalta rahapeliongelmasta sekä siihen liittyvästä avun, tuen ja hoidon tarpeesta palveluiden kehittämisen tueksi.

Kansallisella tasolla koko maata koskevaa yleiskuvaa rahapelaamisesta ja rahapeliongelmista kartoitetaan tyypillisesti väestötutkimuksin. Näihin koko väestöä edustaviin otantatutkimuksiin osuu hyvin pieni osa ulkomaalaistaustaisista henkilöistä tai heitä ei ole otoksiin sisällytetty mukaan lainkaan. Jälkimmäinen koskee esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuodesta 2003 lähtien neljän vuoden välein toteuttamaa *Suomalaisten rahapelaaminen* -väestötutkimusta. Tiedontuotannon osalta ollaan tilanteessa, joka vaatii vähintäänkin sen huolellista pohtimista, miten tiedontuotantoa olisi kehitettävä, jotta väestötutkimuksissakin jo noin puoli miljoonaa Suomessa asuvaa ulkomaalaistaustaista tulisivat huomioituksi. Ulkomaalaistaustaisten lisäksi myös muiden vähemmistöryhmien, kuten saamelaisten ja romanien osalta tutkimustieto on niukkaa. Väestötieteellisen tiedontuotannon kehittämisen lisäksi laadulliselle tiedontuotannolle aiheesta olisi tilausta.

Tiedetään, että ulkomaalaistaustaisen väestön tavoittaminen tutkimuksiin on haasteellista (esim. Weiste-Paakkanen ym., 2017). Vaikka heitä kuuluisi otokseen, vastaamatta jättäminen kysely- ja haastattelututkimuksiin on yleistä esimerkiksi puutteellisen kielitaidon takia sekä tutkijoita ja viranomaisia kohtaan esiintyvän yleisen epäluuloisuuden vuoksi. Erillistutkimukset, tiedonkeruumenetelmiin panostaminen sekä monikieliset tutkimusassistentit ovat usein keskeisiä tapoja saada heistä luotettavaa tietoa (Malin & Raisamo, 2011; Weiste-Paakkanen ym., 2017; Klemetilä ym., 2023).

Palveluissa kohdataan ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, joilla rahapelaaminen on ongelma. Suomessa ei ole tutkittu ulkomaalaistaustaisten henkilöiden rahapeliongelman vuoksi avun piiriin hakeutumista. Ammattilaisten näkemyksiä rahapelihaittojen ehkäisystä ja vähentämisestä selvitettiin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tuoreessa

Ammattilaisilla tärkeä rooli

Rahapeliongelma on usein hävetty ja piilotettu ongelma, johon haetaan apua usein vasta siinä tilanteessa, kun haitat ovat vakavia. Ulkomaalaistausta voi edelleen lisätä häpeän tunteita.

Ammattilaisilla on tärkeä rooli rahapelaamisen puheeksiottamisessa ja ongelman tunnistamisessa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Rahapeliongelman hoito on hyvinvointialueiden vastuulla. Tietoa hoidosta ja avun saamisesta tulisi olla helposti saatavilla. Hyvinvointialueen tarjoaman hoidon lisäksi järjestöt tarjoavat erilaista tukea esimerkiksi vertaistuen muodossa.

Tutkimuksesta tiiviisti -julkaisussa. Ammattilaiset nostivat esiin maahanmuuttajat ja vieraskieliset ryhmänä, joita tavoitetaan heikosti palveluihin. (Heiskanen ym., 2024.)

Myös kansainvälisistä tutkimuksista voidaan tunnistaa avun piiriin hakeutumisen esteitä, jotka todennäköisesti pätevät myös Suomessa. Osa ulkomaalaistaustaisista ei välttämättä tiedä, että rahapeliongelmaan tai -riippuvuuteen on ylipäänsä olemassa palveluita. Lisäksi puutteet kielitaidossa tekevät palvelujen löytämisestä hankalampaa. Palveluita ei ole välttämättä kuvattu avuntarjoajien nettisivuilla siten, että myös ne, joiden kielitaito ei ole riittävää, saisivat niistä tietoa. Ulkomaalaistaustaisille ei myöskään ole tarjolla samalla tavalla vertaistukea kuin valtaväestölle. (Bramley & Manthorpe, 2020.)

Rahapeliongelmaan liittyy usein häpeää ja avun hakemista voidaan vältellä leimautumisen pelon vuoksi. Hoitoon hakeudutaankin usein pakon sanelemana pitkittyneiden ongelmien kasautuessa. Ulkomaalaistausta voi edelleen lisätä leimautumisen pelkoa. Esimerkiksi islaminuskossa rahapelaaminen on kiellettyä, mikä voi edelleen lisätä leimautumisen pelkoa tilanteessa, jossa rahapelaaminen tuottaa ongelmia. Lisäksi rahapeliriippuvuuden pitäminen mielenterveysongelmana voi lisätä häpeän tunnetta. (Järvinen-Tassopoulos, 2022.) Avun hakemisessa ulkomaalaistaustaiset voivat kääntyä läheisten puoleen virallisen auttamisjärjestelmän sijaan (Bramley & Manthorpe, 2020). Osa voi hakea apua myös kulttuurisesta tai uskonnollisesta yhteisöstä mieluummin kuin palvelujärjestelmästä (Järvinen-Tassopoulos, 2022).

Rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisyssä ja rahapeliongelman tunnistamisessa ratkaisevan tärkeä asema on ammattilaisilla. Ongelmallisesta rahapelaamisesta koituvat haitat ovat usein moninaisia ja saattavat koskettaa pelaajan lisäksi myös perhettä ja läheisiä. Rahapelaaminen voi myös pysyä piilossa pitkään.

Vakavampien haittojen ilmentyminä voivat olla velka- ja talousongelmat tai esimerkiksi lastensuojelun ja terveystalouden käyttö. Näissä tilanteissa on tärkeää ottaa rahapelaaminen puheeksi. Puheeksioton tilanteissa tuntemus ja ymmärrys asiakkaan ulkomaalaistaustasta (rahapelikulttuuri, taustalähtömaa) ja sen merkityksestä rahapelaamisessa voi olla hyödyksi. Niin ikään rahapeliongelma-keskustellessa asiakkaan tukena voivat olla esimerkiksi tulkki, perheenjäsen tai uskonnollisen yhteisön edustaja (Järvinen-Tassopoulos, 2022).

Tämän katsauksen tuloksia voidaan hyödyntää rahapelihaittojen ehkäisy- ja vähentämistyössä sekä palveluissa, joissa rahapeliongelmaa kohdataan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ammattilaisille suunnatut tukineistot ja koulutukset tarjoavat työvälineitä rahapelihaittojen ehkäisyyn ja varhaiseen tukeen. Näitä olemme listanneet tämän katsauksen loppuun. Palveluiden kehittämistä voitaisiin tehdä myös osallistamalla ulkomaalaistaustaisia yhteisöjä pohtimaan yhdessä hyviä käytäntöjä ja kohtaamisia. Lisäksi he voivat olla avainasemassa kyseenalaistamassa olemassa olevaa käsitystämme rahapelaamisen normaaliudesta suomalaisessa yhteiskunnassa (Marionneau & Järvinen-Tassopoulos, 2023).

Edellä esitettyjen pohdintojen päätteeksi on tarpeen nostaa esiin muutamia huomioita katsaukseen sisällytetyistä aineistoista ja niihin liittyvistä rajoituksista. Kuvailevassa koonnissamme hyödynsimme useita tietokantoja ja teimme myös täydentäviä hakuja. Kattavasta hakuprosessista huolimatta on mahdollista, että joitakin aineistoja on jäänyt tarkastelumme ulkopuolelle. Katsaus oli rajattu suomen- ja englanninkielisiin tiedon lähteisiin. Lisäksi on todettava, että tällä hetkellä käytettävissä olevien tietolähteiden ja tietojen pohjalta ei ole mahdollista tuottaa luotettavaa ja kattavaa kokonaiskuvaa ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta, rahapeliongelmista ja niihin liittyvien palvelujen tarpeesta.

Kaiken kaikkiaan katsauksemme johtopäätöksenä voidaan todeta, että lähitulevaisuudessa aihepiiriin tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja merkittäviä tietoaaukkoja tulisi paikata niin tutkimuksen keinoin kuin palvelujen kehittämisen näkökulmasta.

Lähteet

- Belchenko, E (2021). [Awareness of services for gambling problem among Russian speaking residents in Finland](#). Diak.
- Bramley, S & Manthorpe, NJ (2020). [Exploring the support for UK migrants experiencing gambling-related harm: insights from two focus groups](#). Public Health 184, 22–27.
- Eid, M & Castañeda, A (2023). [Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi tutkimusten ja tilastojen valossa](#). Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 73.
- Heiskanen, M, Karlsson, N, Nesterinen, N & Latvala-White, H (2024). [Rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen muuttuvassa rahapeliympäristössä: tuloksia ammattilaiskyselyistä](#). Tutkimuksesta tiiviisti 16/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Heiskanen, M & Nevalainen, E (2020). [Peliklinikan tunnuslukuja 2010–2020. Liite Peliklinikan 10-vuotisjulkaisuun](#). Peliklinikka.
- Heiskanen, M. & Kuussaari, K. (2023). Kasautuneita ongelmia? Samanaikainen päihde- ja rahapeliongelma sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 88:1.
- Järvinen-Tassopoulos, J (2022). Maahanmuuttajien rahapelaaminen. Teoksessa Alho, H, Aalto, M, Castrén, S & Pajula, M (toim.) Peliriippuvuus. Helsinki: Duodecim, 82–84.
- Järvinen-Tassopoulos, J & Raitasalo, K (2017). [Ulkomaalaistaustaisten 9.-luokkalaisten nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – Eurooppalaisen koululaiskyselyn tuloksia vuodelta 2015](#). Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 54, 184–195.
- Klemetilä, K-L, Litewka-Anttolainen, A, Mäkipää, L, Lilja, E, Castañeda, A & Kuusio, H. (2023). [Osallistumisaktiivisuuteen vaikuttavat tekijät väestötutkimuksissa – monikielisten tutkimusassistenttien kokemuksia](#). Tutkimuksesta Tiiviisti 51. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kuusio, H, Seppänen, A, Jokela, S, Somersalo, L & Lilja, E (2020). [Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019](#). Raportti 1/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Lintonen, T, Nordmyr, J, Raisamo, S & Tammi, T (2016). [Suomalainen rahapelitutkimus syntyi arpajaislain myötävaikutuksella. Rahapelitutkimuksen bibliografia 2016](#). Yhteiskuntapolitiikka 81(4), 437–446.

Malin, M & Raisamo, S (2011). Maahanmuuttajien elinolojen ja terveyden selvittämiseksi on tehtävä erillisiä tutkimuksia. Hyvinvointikatsaus 22(4), 66–70.

Marionneau, V & Järvinen-Tassopoulos, J (2023). [Individuals with a migratory background can offer valuable insight to improve the treatment and prevention of gambling harms](#). Nordic Studies on Alcohol and Drugs, 1–9.

Okuda, M, Liu, W, Cisewski, JA, Segura, L, Storr, CL & Martins, SS (2016). [Gambling Disorder and Minority Populations: Prevalence and Risk Factors](#). Curr Addict Rep 3, 280–292.

Raisamo, S (toim. 2021). Rahapelihaittojen seurannan indikaattorit. Rahapelihaittojen seuranta ja sen mittareita määrittelevän työryhmän loppuraportti. STM Raportteja ja muistioita 2021:2. Helsinki 2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162656>

Raitasalo, K, Järvinen-Tassopoulos, J, Rask, S & Skogberg, N (2024). [Risk and Protective Factors for Gambling Among Youth by origin: Findings from the three waves of cross-sectional Finnish School Health Promotion Study among 238,939 Students](#). Journal of Gambling Studies (2024).

Räsänen, T, Lintonen, T, Raisamo, S & Matikka, A (2016). [Rahapelaimisen yhteys päihteiden käyttöön. Onko nähtävissä eroja valtaväestön, suomenruotsalaisten, monikulttuuristen perheiden nuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä](#). Yhteiskuntapolitiikka 81(4), 384–394.

Selin, J, Raisamo, S & Okkonen, P. (2024). [Rahapeliautomaattien saatavuus ja niihin kulutetun rahan määrä vaihtelee alueen sosioekonomisen aseman mukaan](#). Yhteiskuntapolitiikka 89(3), 285–294.

Silvennoinen, I (2024). Sähköpostitiedonanto. 22.01.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024). [Suomalaisten rahapelaaminen 2023: Rahapelaaminen vähentynyt, peliongelma yleistynyt ja suhtautuminen pelaamiseen muuttunut](#). Tilastoraportti 15/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Tilastokeskus (2024). Väestörakenne 2023.

Wardle, H, Bramley, S, Norrie, C & Manthorpe, J (2019). [What do we know about gambling-related harm affecting migrants and migrant communities? A rapid review](#). Addictive Behaviours 93, 180–193.

Weiste-Paakkanen, A ym. (2017). [Ulkomaalaistaustaisen väestön terveys- ja hyvinvointitutkimukset – Ulkomaalaistaustaisen kenttähenkilöstön kokemuksia](#). Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54(3), 226–237.

Wikström, K, Lindström J, Halme, N & Laatikainen T (2017). [Ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käyttö ja rahapelien pelaaminen](#). Tutkimuksesta tiiviisti 35/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Wilson, AN, Salas-Wright, CP, Vaughn, MG & Maynard, BR (2015). [Gambling prevalence rates among immigrants: A multigenerational examination](#). Addictive Behaviors, 42, 79–85.

Susanna Raisamo

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Heidi Ruohio

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Materiaaleja ammattilaisille työn tueksi

[Rahapelaaminen ilmiönä ja rahapeliongelma](#) -verkkokoulu ammattilaisille

[Rahapelaaminen puheeksi](#) -verkkokoulu ammattilaisille

[Rahapelaaminen puheeksi. Puheeksiotto, tunnistaminen ja lyhytneuvonta](#) -tukiaineisto ammattilaisille

[Rahapeliongelma lyhyesti ja selkeästi](#) -esite asiakkaalle

Tämän julkaisun viite:

Raisamo S & Ruohio H (2024) Mitä tiedetään ulkomaalaistaustaisen väestön rahapelaamisesta, rahapeliongelmista ja palveluihin hakeutumisesta Suomessa? Katsaus ajankohtaiseen tilanteeseen. Tutkimuksesta tiiviisti 31/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-408-344-7 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-344-7>